
ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ

УДК 101.1

Э. Г. Шуматов¹, М. М. Шуматова²

¹Қазақстан Республикасы ТЖМ Мәлік Ғабдуллин атындағы Азаматтық қорғау академиясы, Көкшетау, Қазақстан

²Ш. Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Көкшетау, Қазақстан

ТЕХНИКАЛЫҚ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ФИЛОСОФИЯНЫ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа: Қазіргі қоғамның жалпы техникаландыруы дәстүрлі құндылықтар жүйесінің бұзылуына және руханияттың жоғалуына себепші. Маманның технократиялық моделі жойылды. Инженердің кәсіби өмір шындығын тек техникалық ғана емес, сонымен бірге жалпыадамзаттық мәселелерді шешу қажеттілігімен толтыру оған ойдың прагматизмін жеңуге, әлемнің қазіргі заманғы бейнесін қызықты және жауапты құруға көшуге мүмкіндік береді. Қоғам бүгінгі күні инженерде оның адамгершілігін кез-келген жағдайда ашатын жаңа жеке қасиеттерді тәрбиелеуде. Осы орайда кәсіби құзыреттілікті тұрақты азаматтық ұстаныммен және жоғары рухани мәдениетпен байланыстыра алатын техникалық бейіндегі мамандарды даярлау өзектілігі туындап отыр.

Техникалық университетте студент жастардың білім беру және рухани тәжірибелерінің бірлігі мәселесі философия аясында шешілуі мүмкін. Руханилық философиялық талдаудың дәстүрлі пәні ретінде адамның өзін-өзі тануы мен оның үйлесімді дамуының қажетті шарты болып табылады. Философиялық білімнің негізі жеке тұлға мен қоғам арасындағы қарым-қатынасты оның өмірі мен кәсіби қалыптасуында өзектендіруге ықпал етеді. Адам бүкіл адамзаттың өмір сүруіне және әлеуметтік прогреске қауіп төндіретін нәрсені жоюға мүмкіндік беретін ішкі құндылық ресурсына айналады. Бүгінгі таңда техникалық білім беруді модернизациялаудағы философияның рөлі мен орнына баса назар аудару керек, өйткені оның ғылыми мәнін білу болашақ маманға өмір салтын әлеуметтік ұстанымдар өлшемін таңдауда өзін-өзі анықтауға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: руханилық, рухани мәдениет, құндылық бағдарлары, философия, дүниетаным, техникалық адам, технократия.

Мәдениет бүгінде терең қарама-қайшылықты: ондағы бостандықтың көрінісі шексіз, ал жалпыадамзаттық құндылықтар кейде «ұмытылып қалады». Ақпараттандырудың салдары біздің қоғамымызға әртүрлі мәдениеттерді игеруге мүмкіндік береді, бірақ олар көбінесе насихаттауға бағытталған бұқаралық мәдениеттің төмен үлгілерін таңдайды: зорлық-зомбылық, эгоцентризм, тұтыну және алаңсыз-қиындықсыз, бір күндік өмір.

Отандық мәдениет үшін дәстүрлі құндылықтардың эрозиясы жеке адам үшін әлеуметтік белсенділіктің барлық оң формаларын мағынасыз етеді, өмір сүру

мақсаттарының жоғалуына әкеледі және руханият негіздерін қалыптастыруға мүмкіндік бермейді. Қоғамның технологиялық және мәдени дамуының қарама-қайшылығы жағдайында жастардың руханилығы мәселесі өзінің дүниетанымдық ұстанымдарын қалыптастыруда ең осал (тәжірибенің жетіспеушілігіне байланысты) теориялықтан практика саласына – жалпы білім беру жүйесіне ауысады. Өмір ғылыми-техникалық зиялы қауым үшін жаңа талаптарды алға қояды: тек жоғары біліктілікті ғана емес, өзінің қызметінің этикалық салдарын, басқа адамдар, қоғам, табиғат үшін маңыздылығын түсіну болып табылады. Университеттің білім беру ортасындағы «руханиялықтың өсуі» мәселесі барлық гуманитарлық пәндерді, әсіресе философияны ұсыну аясында шешілуі мүмкін. Философия – адамның өмірінің барлық салаларын моральмен және рухты жетілдіруді іздеумен біріктіретін әлем туралы тұтас білім. Қазіргі заманғы мәдени-тарихи шындықтарды ескере отырып, философия негіздерін зерделеу техникалық ЖОО студенттерінің өздерінің рухани өзгерістеріне саналы түрде өтуін жандандыруға мүмкіндік береді.

Жоғары техникалық білім студенттерге әртүрлі қажеттіліктерді қанағаттандыра отырып, ұзақ қызмет мерзімі бар нақты кәсіби капиталды қалыптастыруға мүмкіндік береді: рухани (эстетикалық, этикалық, танымдық), арнайы (қарым-қатынас, әлеуметтік тану) және материалдық (өз еңбегін сату). Бұл процесті студенттік жас мөлшері (16-30 жас) қиындатады.

Жастар – бұл есейген, маңызды жеке қасиеттері қалыптасып келе жатқан адамдар тобы. Жастар кезеңінің балалық шақтан ересектерге ауысуы бірқатар психологиялық, педагогикалық, экономикалық мәселелерді туындатады. Әлемдік қоғамдастықтың, оның әлеуметтік институттарының және әртүрлі демографиялық топтардың постиндустриалды дағдарысы бұл мәселелерді ушықтыра түседі. Біздің жастарымыз бүгінде жаһандық әлемдік мәдениетке еніп, кәсіби және азаматтық қалыптасудың қиын жолынан өтуде. Біздің жастарымыз ұзақ уақыт бойы ата-аналарының материалдық көмегіне сүйенуге мәжбүр болады. Білім алуға деген ұмтылыс еңбек іс-әрекетінің басталуын неғұрлым жетілген жасқа итермелейді, ал тәжірибенің болмауы жоғары ақы төленетін лауазымдарды алуға кедергі келтіреді. Жастардың жалақысы, студенттік стипендия сияқты үлкен емес. Экономикалық құлдырау жағдайында жастар арасында жұмыссыздық саны өсуде және жастарға экономикалық тәуелсіздік жағдайына қол жеткізу қиын. Бүгінгі таңда жастар өз руханиятының негіздерін анықтауда: өмір, еңбек, махаббат, мейірімділік, толеранттылық туралы дәстүрлі құндылықтардан бастап, әлемге деген тұтынушылық қатынасты дамытуға дейін. Мұндай жағдайларда жастарға тән наразылық қылмыстық, әлеуметтік девиантты (маскүнемділік, нашақорлық, жезөкшелік) және депрессиялық формаларға ие болады.

Техникалық ЖОО-дағы студент (курсант) жастардың әлеуметтік-мәдени жағдайының өзіндік ерекшелігі бар. Басқа қызметпен айналысатын құрдастарынан (әскери қызметтегі, жұмыс басты жастардан) ең басты айырмашылығы олар оқу қызметінде болады. Оқу процесінің мазмұндық жағы және студенттердің оған деген қарым-қатынасы олардың руханиятын кәсіби құзыреттермен біріктіретін және одан әрі олардың қажеттіліктерін, мүдделерін, өмірлік күтулерін негіздейтін аса маңызды адамгершілік құндылық болуы тиіс. Қазіргі таңда жоғары білім мен тәжірибені қажет етпейтін, бірақ көп ақша төлеуге орындар көбейіп келеді. Бұл жұмыс шынайы жетістік пен рухтың өзін-өзі тану сезімін бермейді, бірақ көптеген жастар үшін

тартымды әрі тиімді болып көрінеді. Бұл техникалық жоғары оқу орындарының студенттерін оқу кезеңінде кәсібиліктің пайдасына дұрыс таңдау жасай алмауына, жалақы бойынша жоғары үміттерге, мансапты ең «төменнен» құруға және біртіндеп қызметтік сатыларына біртіндеп көтерілгісі келмеуіне, университетті бітіргеннен кейін инженерлік мамандықты кез-келген басқа мамандыққа ауыстыру туралы ойларға жетелейді.

Біздің мемлекетіміздің және жоғары мектептің бұл мәселені шешудегі саясаты біртұтас және кәсіби білім беруде осындай ұстанымдарды ұсынады:

- жаңа буынның білім беру стандарттары;
- гуманизация және гуманитаризация;
- тұлғалық-бағдарлы және тұлғалық-дамытушы принциптерге;
- қарқындылығы мен тиімділігі;
- білім берудің «тәртіптік-ұйымдастырушылық» моделі емес, «жобалық-жасампаздық»;
- қолжетімділік (цифрлық ресурстар есебінен), вариативтілік;
- ашықтық, яғни ұтқырлық және жүйелі даму қабілеті;
- «құзыреттілік құрылысы», онда жеке қасиеттер мен кәсібилік профессорлық-оқытушылық құрам студенттің білімін, іскерлігін қалыптастыру және оның руханиятын дамыту үшін бірегей шығармашылық жағдайлар жасайды [1].

Техникалық бейіндегі маман үшін жұмыста тиімді болу: құзыреттілікке (іскерлік қасиеттерге) және кәсіби білімге, дағдыға, тәжірибеге ие болуды білдіреді. Бірақ өмірде табысты болу – жалпыадамзаттық руханият қағидаттарына сәйкес келетін болмыстың ең үлкен үйлесімі мен мағынасын түсінуді білдіреді. Ғылым мен техниканың қазіргі заманғы дамуы инженерлік мамандықта адамгершілік ерекшеліктерін: жауапкершілікті, ар-намысты, ар-ұжданын, парызын, мейірімділігін анықтап, күшейту қажеттілігімен, инженер тұлғасының терең құндылық өзгерістеріне алып келеді. Мұндай жағдайда философия, техникалық университетте оқытылатын басқа гуманитарлық пәндерге қарағанда, рухани құндылықтардың мазмұны туралы студенттердің түсінігін кеңейтуге және кейбір жағдайларда өзгертуге зор мүмкіндік береді.

Философия жеке адамдар мен қоғамға қатысты әлемді тұтасымен зерттейді, дүниетанымға назар аударады. Философияның өзіндік ерекшеліктері бар: әмбебаптылық, шығармашылық және дамытушылық бастама, «мәңгілік» мәселелерге деген өшпес қызығушылық. Философияның мақсаты – қазіргі заманды түсіну. Бұл дегеніміз философия:

- ескірген ойлау тәсілдерін сынға алады;
- заманауи идеялар мен схемаларды құру және енгізуге көмектеседі;
- қарым-қатынастың жаңа түрлерін ашады.

Бұл тұрғыда философия тек білім ғана емес, сонымен бірге жаңа өмір формасы болып табылады.

Философиялық «әлемнің бейнесі» әрдайым әр түрлі білімнің күрделі және үнемі дамып келе жатқан жүйелік бірлігі болып табылады: философиялық-теориялық, жаратылыстану-ғылыми, техникалық, мәдени-тарихи, әлеуметтік. Қазіргі адам үшін, әсіресе жас буын үшін, философияны зерттей отырып, әлемді өзінің жеке қабылдауының тұтастығы принципін қалыптастыру және сақтау мүмкіндігі өте маңызды. Бұл ХХ ғасырдағы әлемдік мәдениеттің технизациясы «гуманизмді»

адамның жеке құндылығы ретінде адамның өзіндік өмірі мен ақыл-ойының әртүрлі жасанды формаларын жасау процесінде адам табиғатын өзгерту теориясы мен практикасы синтезімен алмастыруға әкелді [2, б. 92-93]. Жаңа технологиялардың әсерінен тұтас мәдениет шашыраңқы күйге айналды. Мұнда білім білім беру жүйесімен емес, бұқаралық ақпарат құралдарымен (БАҚ) қалыптасады. Бұқаралық ақпарат құралдарының міндеті – жеке адамды қысқа хабарламамен қамтамасыз ету – мәдениетті төмендету.

Бүгінгі таңда өмір тез өзгеріп отырады, кез-келген ақпарат бірден таралады және адамдарда хабарламалардың мағынасын түсінуге уақыт жоқ. Әлем үнемі өткір ақпараттық, демек, семантикалық секірулерді бастан кешіреді. Бұл жағдай мәдениетке де, адамға да жақсы ештеңе әкелмейді. Өйткені, ақпарат мәдениет жадына айналуы үшін уақыт қажет. Қоғамдағы өзгерістердің өзі емес, олардың қарқыны адамның әлемдегі бағдарлануын қиындатады. Байланыс процестерінің жеделдеуі бізді мәдени дәстүрден алшақтатады, хаос тудырады. Әлемнің тез өзгеруі белгісіздікті тудырады, бұл іс жүзінде жеке тұлғаны жан-жақты ойластырылған таңдаудан айырады және оған тек ауытқуларды қалдырады. Бұл процесс жаңа этикалық ережелерді дамытумен қатар жүрмейді. «Бәрі мүмкін» идеясын жүзеге асыру «бәрі рұқсат етілген» деген оймен ауыстырылады. Адамгершілік техникасының қарым-қатынасы кәсіпкерлік, ұйымшылдық, тәртіптілік, жинақылық сияқты белгілі бір жеке қасиеттердің шиеленісуінен анықталады

Адам Э. Фромм жазғандай, «барлық тілектерді шексіз қанағаттандыру бақытқа ықпал етпейді, бұл бақытқа жету немесе ләззат алуға да алып келмейді» дегенді түсінді [3, б. 78]. Бұндағы басты себеп – техногендік қоғамда. Ол адамды Homo consumens-ке айналдырады, оның мақсаты көбірек алу және көбірек пайдалану болып табылады. «Бұл қоғам көптеген пайдасыз заттарды шығарады және әр түрлі дәрежеде пайдасыз, қажетсіз адамдармен толтырылады. Адам – затқа айналады және адам болуды тоқтатады» [3, б.98]. Парадоксалды жағдай туындайды: материалдық мәдениеттің құндылықтары руханияттың негізін бұзады, осылайша мәдениеттер арасындағы адамгершілік пен мораль диалогының түбегейлі шексіздігін бұзады, адамзатты болашақтан айырады. М. М. Бахтин айтқандай, болмыс метафизика емес, адам рухын қалыптастыратын: «диалог», «белсенділік», «жауапкершілік», «кінә», «тәубе». Сондықтан идеялар мен рухани саладағы диалог, ойлайтын және ізденуші адамдар болған кезде жалғасады. Оның соңы адам мен адамзаттың өліміне тең болар еді [4, б. 7].

Адамның әлемге құндылықтық қатынасын руханилығы мен мәдениеті ашады. Құндылық – бұл заттардың, оқиғалардың, құбылыстардың адам қажеттіліктері мен мүдделерін қанағаттандыру тұрғысынан мәні (оң немесе теріс) көрсетілетін идеялар. Жоғары және төменгі құндылықтарды ажырату мәселесі – бұл адам өмірінің рухани мазмұны. Жоғары құндылықтар (ақиқат, жақсылық, сұлулық және т.б.) тиісті және мінсіз бейнені қалыптастырады. Руханият құбылысын рационалды ұғымдарда айту қиын. Н.А. Бердяев жазғандай, бостандық, шығармашылық белсенділік, кіршіксіздікке ұмтылу сияқты тек рухтың белгілерін ғана байқауға болады [5]. Руханилық – адамның жоғары құндылықтарға бет бұруы, адамның өмірін идеалға жақындатуға саналы ұмтылысы. Осыған байланысты барлық мәдени нормалар рухани емес. Руханилық табиғи және күнделікті өмірге қарсы болуы керек.

Күнделікті өмірді жеке руханилықпен жеңу. Әр адам күнделікті өмірді әртараптандыра алады, бірақ өмірді рухани ете алмайды.

Бүгінгі таңда деәлеуметтену – әлемдік моральдық дағдарыс, барлығы рұқсат етілу, ішкі қатынастардың криминализациясы – қорқынышты әдетке айналды. Бұл білім дағдарысына әкелді: көптеген елдер халқының едәуір бөлігі сауатсыз және білімсіз болып қала береді. Әлемдік мәдениеттің идолдарына – индивидуализм, эгоизм, ақша, заттар, артықшылықтар, адамның бағалануы келді. Техникалық прогресс пен рухани мәдениеттің қарама-қайшылығын жақтаушылар адамзаттың толық деградациясы іргелі білімді электронды ойындармен, ұлттық тілді мәтіндік редакторлармен, аудармашы бағдарламалармен, халықаралық компьютерлік жаргонмен алмастырып, құлдырауға алып келеді деген болжау жасайды. Байланыс құралдарының дамуы, мегаполистердің елді мекендерінің құрылымы адамды «тірі» қарым-қатынастан айырады, оны мәжбүрлеп немесе ерікті түрде оқшаулауға әкеледі. Адам өзінің белсенді энергиясын наразылықтың әлеуметтік қозғалыстарына және балама өмір салтына көбірек бағыттайды. Бұл біртұтас жалпыадамзаттық кеңістіктегі әртүрлі дәстүрлердің икемділігін жоғалтуға әкеледі. Технократия дәуірінде руханияттың ерекше жетіспеушілігі әсіресе техникалық зиялы қауым арасында байқалады. Техникалық адам – бұл бірінші кезекте функционалдығы бар «бір өлшемді» адамның шамадан тыс бейнесі. Технократ үшін адам өзін-өзі қамтамасыз етеді, құнды және өндіріс процесінің бөлігі ретінде тиімді болады.

Техникалық университеттің білім беру жүйесінде философиялық білімнің маңыздылығын арттыру жолы келесі ұстанымдарды түсіну арқылы анықталады:

- философиялық білім тарихи біртұтас әдіснамалық негіз ретінде гуманитарлық және жаратылыстану-техникалық ғылымдардың көзқарастарын біріктіреді. Нәтижесінде жоғары оқу орнының білім беру кеңістігі бұйрық тәртібімен емес, табиғи түрде ізгілендіріледі: ғылымның бірыңғай жүйелі дүниетанымдық түсінігі ашылады, оқу пәндерінің пәндік салалары (гуманитарлық, жаратылыстану және техникалық) олардың тұрғысынан келісіледі;

- философия бойынша дидактикалық материалдың мәні (тесттер, бақылау сұрақтары; авторлық, әдістемелік және оқу әдебиеті) студенттердің дүниетанымдық көзқарасын қалыптастыруға әсер етеді, демек, өзін және мінез-құлқын саналы түрде басқара алатын адамның қабілеті ретінде олардың руханиятының өсуін қамтамасыз етеді;

- ЖОО оқыту жүйесінде дүниетанымдық мақсаттарды іске асыру мақсатты себеп парадигмасында студенттердің мінез-құлқын дамытуды көздейді. Жастарды өмір заңдылықтарын (даму, қозғалыс, детерминизм, диалектика) философиялық түсініктермен таныстыру оларға адам білімінің әртүрлі салаларымен өзара әрекеттесу кезінде әлем туралы өз идеяларын кеңейтуге; күнделікті мақсаттар мен мағыналарды ғана емес, сонымен бірге болмыстың рухани жағын да айқын ашуға мүмкіндік береді;

- философия антропологиялық бағыттағы тақырыптардың алуан түрлілігімен техникалық ЖОО студенттері арасында қажетті кәсіби құндылықтар жүйесін (жауапкершілік, ар-намыс, борыш, ар-ождан, ұжымшылдық) қасиеттерін қалыптастырады және сол арқылы техникалық маманның экологиялық, эстетикалық, этикалық-гуманистік мәселелерді шешуге дайындығын айқындайды;

- философия студенттерге маңызды, нақты, икемді ойлауды табуға көмектеседі, Э.В. Ильенков айтқандай, ақыл-ойды қабылдау, ойлау, көрген нәрсеңізді түсіну қажеттілігін дамыту қабілетін қалыптастырады.

Философия көмегімен техникалық университет студенттерінің руханилығын мақсатты түрде арттыру келесі мәселелерді шешуді қамтиды:

- жауапты мінез-құлықты ынталандырудың негізі ретінде моральдық-этикалық құндылықтарды қабылдауды тереңдету, өмір жоспарларына ажыратпайтын, керісінше адамдарды, қоғамды біріктіретін нәрсені енгізу мүмкіндігі;

- жастарды әлемдік жаһандық кеңістікте өмір сүруге дайындау, мемлекетпен байланысты нағыз ынтымаққа айналдыру; түрлі халықтардың құндылықтарына, дәстүрлеріне және өмір салтына құрметпен қарауға дағдыландыру;

- философияның басқа ғылымдармен: мәдениеттанумен, тарихпен, шетел тілдерімен, кәсіби этика, әлеуметтану, психология, математика, физика, биология және т. б. пәнаралық байланыстарын практикалық (дәріс және семинар сабақтарында) анықтау есебінен студенттердің көпмәдениетті білімділігі мен толеранттылығына ықпал ету;

- жоғары мектептің барлық қызметкерлерін (тек профессорлық-оқытушылық құрамды ғана емес) әртүрлі мәдени формалардың әсерінен жалпыадамзаттық құндылықтар саласында студенттердің өзін-өзі анықтау процесіне тарту: коммуникациялық, саяси, экономикалық, субмәдениет, көркемшығармашылық және т. б.;

- студенттердің әлемге саналы көзқарасын, қоғамдық мінез-құлық тәжірибесі, бақылау, өзін-өзі бақылауды, мінез-құлықты дұрыс бағалай білуді қалыптастыру (өзінікін бірінші кезекте);

- отандық этномәдени дәстүрлерді меңгеру (ана тілі, Қазақстан тарихы, діннің тарихы және философия тарихы);

- оқытушы мен студенттің диалогын күшейтіп, олардың субъект-субъектілік қарым-қатынасына басымдық беру; топтық және жеке шығармашылық міндеттерді пайдалану, проблемалық әдістерді бағалаумен біріктіру; гуманизм көрінісі мәселелеріне – әсіресе техника мен технологияларға жүгіну.

Техникалық ЖОО студенттерінің руханилығын қалыптастыру әдістері дәстүрлі болуы мүмкін:

- қазіргі заманғы ақпараттық оқыту құралдарын белсенді қолдана отырып, философия бойынша дәріс және семинар сабақтары;

- әр түрлі курстар деңгейіндегі пәнаралық өзара байланыс: «саясат философиясы», «мәдениет философиясы», «ғылым философиясы», «техника философиясы», «физика философиясы», «кәсіби этика», «әлеуметтік экология», «өнер философиясы», «Білім беру философиясы» және т.б.;

- фильмдерді қараудың, концерттерге, театрлық қойылымдарға барудың, көркем әдебиетті оқудың, еліміздің және әлем елдерінің саяси проблемаларын бұқаралық ақпарат құралдарында жариялаудың «іздері» бойынша тақырыптық философиялық пікірталастар өткізу;

- қазіргі заманның жаһандық проблемаларын шешуде философиялық проблематиканы (техника, технологиялар) және инженерлік-техникалық ұштастыра отырып, ғылыми-зерттеу қызметіне студенттерді тарту; техногендік өркениеттің болмысын анықтау және тану, дәстүрлі философиялық ұғымдарды түсіндіру.

Қортындылай келе, техникалық университеттің жоғары білікті мамандарының руханиятын қалыптастырудағы философиялық дайындықтың шешуші маңызы айқын. Философия аясында студенттер өздерінің дүниетанымдық және университетте білім беруді жүзеге асыру мен болашақ техникалық мамандардың рухани-адамгершілік қағидаларын қалыптасуы бойынша қоғамның талаптары арасындағы қайшылықтарды шеше алады.

Әдебиеттер тізімі

1. Шуматов Э. Г., Шуматова М. М. Трансформация образования в условиях пандемии в контексте деятельностного подхода // Наука и образование в гражданской защите. – 2021. – №2 (42). – С. 86-92.
2. Смирнов С. А. Современная антропология. Аналитический обзор // Человек. – 2004. – № 1. – С. 61-67.
3. Фромм Э. Иметь или быть. – М.: Прогресс, 1990. – 336 с.
4. Бахтин М. М. О большом времени // Бахтинология: Исследования, переводы, публикации. – СПб., 1995. – С. 7-18.
5. Бердяев Н. А. Философия свободного духа. – М.: Республика, 1994. – 480 с.

References

1. Shumatov E. G., Shumatova M. M. Transformaciya obrazovaniya v usloviyax pandemii v kontekste deyatel'nostnogo podxoda // Nauka i obrazovanie v grazhdanskoj zashhite. – 2021. – №2(42). – S. 86-92.
2. Smirnov S. A. Sovremennaya antropologiya. Analiticheskij obzor // Chelovek. – 2004. – № 1. – S. 61-67.
3. Fromm E. Imet` ili by`t`. – M.: Progress, 1990. – 336 s.
4. Baxtin M. M. O bol`shom vremeni // Baxtinologiya: Issledovaniya, perevody`, publikacii. – SPb., 1995. – S. 7-18.
5. Berdyaev N. A. Filosofiya svobodnogo duxa. – M.: Respublika, 1994. – 480 s.

Э. Г. Шуматов¹, М. М. Шуматова²

¹*Академия гражданской защиты имени Малика Габдуллина
МЧС Республики Казахстан, Кокшетау, Казахстан*

²*Кокшетауский университет имени Ш. Уалиханова, Кокшетау, Казахстан*

ОСОБЕННОСТИ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ФИЛОСОФИИ В ТЕХНИЧЕСКИХ ВУЗАХ

Аннотация: Общая технизация современного общества провоцирует разрушение традиционной системы ценностей и утрату духовности. Наполнение профессиональной жизненной реальности инженера необходимостью решения не только технических, но и общечеловеческих проблем позволяет ему преодолеть прагматизм мысли, перейти к увлекательному и ответственному построению современной картины мира. Общество сегодня воспитывает в инженере как специалисте новые личностные качества, которые в любой ситуации раскрывают его нравственность. В этой связи возникает актуальность подготовки специалистов технического профиля, способных связать профессиональную компетентность с устойчивой гражданской позицией и высокой духовной культурой.

В техническом вузе проблема единства образовательного и духовного опыта обучающейся молодежи может быть решена в рамках философии. Духовность как традиционный предмет философского анализа является необходимым условием самопознания человека и его гармоничного развития. Основа философского знания способствует актуализации взаимоотношений личности и общества в его жизни и профессиональном становлении. Человек становится внутренним ценностным ресурсом, позволяющим уничтожить то, что угрожает существованию всего человечества и социальному прогрессу. Сегодня необходимо акцентировать внимание на роли и месте философии в модернизации технического образования, так как знание ее научной сущности позволяет будущему специалисту самоопределиваться в выборе критерия социальных принципов образа жизни.

Ключевые слова: духовность, духовная культура, ценностные ориентации, философия, мировоззрение, технический человек, технократия.

E. Shumatov¹, M. Shumatova²

¹*Civil Defence Academy named by Malik Gabdullin MES of the Republic of Kazakhstan, Kokshetau, Kazakhstan*

²*Sh.Ualikhanov Kokshetau University, Kokshetau, Kazakhstan*

FEATURES OF THE METHODOLOGY OF TEACHING PHILOSOPHY IN TECHNICAL UNIVERSITIES

Abstract: The general technization of modern society provokes the destruction of the traditional system of values and the loss of spirituality. Filling the professional life reality of an engineer with the need to solve not only technical, but also universal problems allows him to overcome the pragmatism of thought, move on to an exciting and responsible construction of a modern picture of the world. Society today brings up new personal qualities in an engineer as a specialist, which in any situation reveal his morality. In this regard, the relevance of training technical specialists who are able to connect professional competence with a stable civic position and high spiritual culture arises.

In a technical university, the problem of the unity of the educational and spiritual experience of young people can be solved within the framework of philosophy. Spirituality as a traditional subject of philosophical analysis is a necessary condition for self-knowledge of a person and his harmonious development. The basis of philosophical knowledge contributes to the actualization of the relationship between the individual and society in his life and professional development. A person becomes an internal value resource that allows him to destroy what threatens the existence of all mankind and social progress. Today it is necessary to focus on the role and place of philosophy in the modernization of technical education, since knowledge of its scientific essence allows the future specialist to self-determine in choosing the criterion of social principles of lifestyle.

Keywords: spirituality, spiritual culture, value orientations, philosophy, worldview, technical person, technocracy

Авторлар туралы мәлімет / Сведения об авторах / Information about the authors

Эльдар Ғалымжанұлы Шуматов – философия ғылымдарының кандидаты, Қазақстан Республикасы ТЖМ Мәлік Ғабдуллин атындағы Азаматтық қорғау академиясы әлеуметтік-гуманитарлық пәндер, тілдер және психологиялық дайындық кафедрасының бастығы. Қазақстан, Көкшетау, Ақан Сері көшесі, 136. E-mail: Eldar 83.83 @mail.ru

Меруерт Маратовна Шуматова – гуманитарлы ғылымдар магистрі, Ш. Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті жалпы тарих және әлеуметтік-гуманитарлы пәндер кафедрасының аға оқытушысы. Қазақстан, Көкшетау, Абай көшесі, 76. E-mail: akisheva_mika@mail.ru

Шуматов Эльдар Галимжанович – кандидат философских наук, начальник кафедры социально-гуманитарных дисциплин, языковой и психологической подготовки Академии гражданской защиты имени Малика Габдуллина МЧС Республики Казахстан. Казахстан, Кокшетау, ул. Акана Серэ, 136. E-mail: Eldar 83.83 @mail.ru

Шуматова Меруерт Маратовна – магистр гуманитарных наук, старший преподаватель кафедры всеобщей истории и социально-гуманитарных дисциплин Кокшетауского университета имени Ш. Уалиханова. Казахстан, Кокшетау, ул. Абая, 76. Email: akisheva_mika@mail.ru

Eldar Shumatov – Candidate of Philosophical Sciences, Head of the Department of Social and Humanitarian Disciplines, Language and Psychological Training of the Civil Defence Academy named by Malik Gabdullin MES of the Republic of Kazakhstan. Kazakhstan, Kokshetau, 136 Akana Sere street. E-mail: Eldar 83.83 @mail.ru

Meruert Shumatova – master of Arts in Humanities, Senior Lecturer of the Department of General History and Social and Humanitarian Disciplines of Sh. Ualikhanov Kokshetau University. Kazakhstan. Kazakhstan, Kokshetau, 76 Abaya St. E-mail: akisheva_mika@mail.ru